

ЩО ЛЮБИЛА МАЛЕНЬКА І ДОРΟΣЛА ЛЕСЯ?

ЧИТАТИ

Першу свою книжку Леся прочитала в чотирирічному віці. Це була «Розмова про земні сили» Михайла Комарова, яка вийшла за рік до того. Уявіть собі, ця книжка мала 58 сторінок. До речі, вона була не художня, а науково-пізнавальна. Автор пояснював закономірності явищ природи, розповідав про фізичні властивості повітря, води, звуку, світла, електрики. Книжка була написана легко та з гумором, на прикладах із селянських буднів, тож, напевно, цим, а також і цікавою темою привабила допитливу дівчинку.

У Звягелі Леся і Михайло читали такі книжки з родинної бібліотеки: «Міфи класичної древності» Генріха Вільгельма Штоля у російському перекладі, «Сербські народні думи та пісні», які переклав українською Михайло Старицький. Також у косачівській бібліотеці були «Труди» Павла Чубинського — збірник українських казок, загадок, пісень і звичаїв.

Ще малою Леся дуже любила декламувати «Русалку» Адама Міцкевича в перекладі Пантелеймона Куліша, поезії Тараса Шевченка, які сильно вплинули на її власні ранні вірші.

ЧОГО ЛЕСЯ НЕ ЛЮБИЛА?

ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ

У листі до подруги Ольги Кобилянської Леся порівнює виступи на публіку з ешафотом. Письменниця ділиться досвідом першої публічної доповіді у жовтні 1899 року, на якій вона розповідала присутнім про нові напрями в італійській літературі.

Читала я у тутешньому Літературному товаристві, в присутності 120 осіб, — не багато людей, але для мене досить. Відчит мій сподобався, і тепер маю його десь надрукувати. Се був мій перший прилюдний відчит, і мені самій дивно, що я не боялась, читаючи, бо взагалі вважаю естраду якимсь Blutgerüste.*

Леся, 28 років, лист до Ольги Кобилянської

ЛЕСЯ НЕ ЛЮБИЛА ШОПІНГУ

Принаймні у дорослому віці. Про це вона писала в листі Дорі із Сан-Ремо, з притаманним їй гумором описуючи, як ведеться торгівля «на мигах», коли годі з продавцями порозумітись італійською.

Тьотя Єля і Маланья Фоминична багато бігали тут по всяких магазинах і на базарі, де, як вони кажуть, все нібито «необыкновенно дешево», але я туди не люблю ходити, бо то щось подібне до толкучки — раз піти, то ще нічого, а більше, то нехай йому цур. Ти знаєш, я взагалі не люблю купувати. Отож ходять «тьотінькі» самі і говорять з купцями межинородною мовою — на кивах, часом то дуже смішно виходить, а де кивів не стає, там просто по-російськи, з приміткою всяких «иностранных звуков», як вони кажуть. Ну, і дають собі раду незгірше.

Леся, 31 рік, лист до сестри Ізидори

* Із німецької: плаха (поміст для страти).

ДЕТЕКТИВНА ІСТОРІЯ ОДНОГО ПОРТРЕТА

Коли Лесі було 29 років, художник Іван Труш намалював її з натури. На той час Леся жила в Києві, куди Труш приїхав уперше, маючи конкретну мету. Наукове товариство імені Тараса Шевченка замовило йому портрети відомих діячів. Леся позувала «галицькому художнику» на двогодинних сеансах у міському музеї. Повернувшись до Львова, Труш створив копію цього портрета — для приватної колекції польського графа, однак Леся просила знищити копію. Труш пообіцяв зробити це, але заховав портрет. Фактично, про існування другого портрета протягом 50 років нічого не було відомо. Лесин чоловік Климент Квітка вважав, що полотно Труша — найкраще її зображення. На сьогодні воно зберігається в Національному художньому музеї України у Києві.

Цікавий факт

Іван Труш одружився з Лесиною кузиною, Аріадною Драгомановою.

Іван Труш.
Портрет Лесі Українки. 1900

ЧИ БУЛА ЛЕСЯ СТИЛЬНОЮ?

Свого часу Іван Франко окреслив Лесю Українку як «чи не єдиного мужчину в українському письменстві». І з часом це стало трактуватися надто буквально — Лесі почали приписувати чоловічі риси. Але з її листів далеко не завжди постає «борчиня» та «співачка досвітніх вогнів». Маленькі деталі свідчать про те, що Леся була кокетлива й геть не байдужа до моди.

От, скажімо, у листі з Берліна Леся хвалиться наймолодшій сестрі, що поїде кататися по місту каретою, вдягнувши «свою нову, вчора куплену, чорну накидку і червону (!) шляпу з чорною лентою». Також Леся розповідає Дорі, що її здивувало в Німеччині.

ЛЕСИНА ОСВІТА, АБО ХОУМСКУЛІНГ КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ

Олена Пчілка

Усі діти родини Косачів отримали вдома ґрунтовну початкову освіту. Частково їх навчала мама, для вивчення деяких предметів запрошували приватних учителів. Таким чином Олена Пчілка намагалася якнайдовше вберігати дітей від «казенної» науки і, відповідно, русифікації, якої вони б не уникнули в гімназії, де викладання велося російською мовою.

Про те, що домашня освіта Лесі та Михайла нічим не поступалася гімназійній, а навіть була кращою, згадувала донька письменника Михайла Старицького — Людмила, з якою Леся заприятелювала в Києві.

Як діти, що виховуються не в гімназії, а вдома, вони були далеко серйозніші й освіченіші за нас. Одрізнялися вони від нас і мовою, і одежею. Балакали й ми по-українськи, але це вже була якась мішанина з російщиною, що затопляла нас в гімназії, — Леся і Михайло балакали добірною мовою, бо вони і вчилися на ній; що до одежі, то й тут вони відрізнялися від нас — скільки пам'ятаю Лесю і Михайла, все пам'ятаю їх в доброму українському вбранню — Михайла в сірій чумарочці, Лесю в спенсері, в вишиваній сорочці, білява голівка гладенько перев'язана стьожкою.*

Людмила Старицька-Черняхівська, подруга Лесі

* Спенсер — короткий жіночий жакет.